

Mgr Emilia Hańczyk
Wydział Filologiczny
Uniwersytet Jagielloński

**Fenomen *Róży Świata* jako wyraz filozoficzno-artystycznych poszukiwań
Daniła Andriejewa.**

STRESZCZENIE

Róża Świata, w której zawiera się system światopoglądowy autora, stanowi nowy gatunek literacki. Dzieło, częściowo autobiograficzne, odzwierciedla proces tworzenia osobowości pisarza. Autor, łącząc zewnętrzne (społeczno-polityczne) i wewnętrzne (psychologiczne) czynniki, uformował na główną postać swojego sobowtóra, który prowadzi narrację. Główny bohater uposażony jest nie tylko łatwo rozpoznawalnymi cechami autora, ale również wieloma tradycyjnymi atrybutami charakterystycznymi dla mitologicznych i literackich postaci. Dzięki temu pisarz otrzymał możliwość najpełniejszego ukazania procesu narodzin osobowości twórcy, będącego z jednej strony świadkiem i uczestnikiem procesu zmian epoki na poziomie państwowym i społecznym, a z drugiej – głęboko przeżywającego wewnętrzną transformację, wywołaną bezpośrednim duchowym doświadczeniem oraz analizą życia i twórczości poprzednich autorów. *Róża Świata* jest dziełem osobliwym ze względu na: tematykę (duża różnorodność poruszonych problemów), gatunek (synteza literacko-filozoficznej oraz naukowo-filozoficznej prozy), styl (oryginalny, autorski styl Andriejewa), plastyczność (mnogość użytych tropów), język (neologizmy). Dzieło to, powstałe „w podziemiach”, wchłonęło doświadczenie i osiągnięcia wizjonerów przeszłości, połączyło

rozproszone elementy, wyłowione w różnych epokach w świadomości „widzących duchem”. Wyrosło z tradycji rosyjskiej myśli chrześcijańskiej, jednak Andriejew był otwarty na przyjęcie duchowych wartości innych kultur – zwłaszcza narodów Wschodu. W jego dziele wyraźnie widać odgłosy wielkich ksiąg świata: Biblii, Koranu, Awesty, Wedy. *Róża Świata* daje klucz do różnych zagadek, przed którymi w zakłopotaniu stali myśliciele przeszłości. Pisarz stworzył nowy świat, nową realność – przestrzeń wyższego bytu, rządzącą się swoimi prawami, funkcjonującą w literaturze na prawach mitu. Bohaterem *Róża Świata* stała się Rosja, zajmująca w świadomości autora wyjątkową pozycję wśród narodów świata. Autor rozwijał idee Aleksandra Puszkina i Fiodora Dostojewskiego, podkreślających wyjątkowość Rosji – wizjoner Andriejew pisze o cierpieniach Ojczyzny, ale przewiduje również jej odrodzenie i, którego sam nie był świadkiem, a które miało rozpocząć się kilkadziesiąt lat po jego śmierci.

Andriejew był twórcą wybitnym, unikalnym, a nawet wyprzedzającym ducha czasów, w których żył. Jego twórczość, wciąż mało poznana, zawiera wszelkie przymioty dzieła uniwersalnego, ale również stanowi fenomen w odniesieniu do epoki, w której tworzył. *Róża Świata* jest niewątpliwie dziełem zasługującym na uwagę badaczy nie tylko ze względu na walory artystyczne czy użyte środki figuracywne i ekspresyjne. W niniejszej pracy nie były rozpatrywane jedynie literackie aspekty utworu, ale również sposób, w jaki autor zbudował świat przedstawiony, unikalność języka, kompozycja dzieła, a nade wszystko zobrazowane zostało ogólnoswiatowe bractwo – rządzące się niepowtarzalnymi prawami –, w moc którego autor głęboko wierzył.